

Toekomstvisie Gewasbescherming 2030, een andere weg inslaan!

Piet Vlaming

secretaris@knpv.org

Op 27 mei 2021 hield de KNPV een digitale voorjaarsbijeenkomst over de Toekomstvisie Gewasbescherming 2030. De conclusies van de PBL-nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst en de maatschappelijke zorg over de belasting door gewasbeschermingsmiddelen van mens, dier en milieu, waren aanleiding voor het formuleren van deze toekomstvisie. De visie is opgesteld door het ministerie van LNV samen met 12 stakeholders en aangevuld met een Uitvoeringsprogramma. De doelen in de Toekomstvisie 2030 zijn: Weerbare teeltsystemen, Verbinden van landbouw en natuur, en Emissie en gewasresidu naar vrijwel nul.

De 110 digitaal aanwezigen werden door Gerard Korthals namens de KNPV welkom geheten. Daarna leidde gespreksleider Peter Leendertse de drie sprekers in die vanuit verschillende invalshoeken de Toekomstvisie zouden gaan belichten wat betreft kansen, hobbels en uitdagingen. Na elke presentatie werd de mening van de deelnemers gepeild aan de hand van enkele stellingen. Via een chat konden vragen gesteld worden. Aangezien er tijdens de bijeenkomst maar heel beperkt tijd was voor het beantwoorden van de vragen, zijn deze na afloop aan de inleiders toegestuurd en zijn hun reacties daarop te vinden op www.knpv.org.

Naar een vrijwel emissieloze teelt

Rob van Tilburg, directeur programma's van Natuur & Milieu.

Natuur & Milieu was één van de 12 stakeholders die aanschoof bij LNV om het Uitvoeringsprogramma 2030 op te stellen. Rob van Tilburg gaf een korte inleiding over de aanleiding en inhoud van de Toekomstvisie. Hij gaf aan dat de rol van Natuur & Milieu in dit dossier is om op basis van feiten tot resultaat te komen. In overleg met bedrijven en met maatschappelijk draagvlak probeert Natuur & Milieu via wetgeving klimaat- en biodiversiteitsdoelen te bereiken. Om de gestelde doelen van de Toekomstvisie 2030 te bereiken is het volgens Natuur & Milieu nodig dat het voor een teler financieel aantrekkelijker wordt om over te schakelen naar een middelen-arme teelt. Daartoe is het nodig om gewasbeschermingsmiddelen te beprijzen naar milieuschade, te zorgen voor onafhankelijke advisering, de toelatingsprocedure voor biologische middelen

“Stevig beprijzen van gewasbeschermingsmiddelen naar milieuschade is absoluut noodzakelijk”

Rob van Tilburg

te verbeteren en te zorgen voor een vangnet voor grote financiële risico's van telers bij omschakeling. Ook moet volgens Natuur & Milieu bij toelating van nieuwe middelen het voorzorgsbeginsel een zwaardere rol krijgen. Met deze stelling was een kleine meerderheid van de deelnemers het eens. Ook was een kleine meerderheid van de deelnemers het eens met de stelling dat stevig beprijzen van gewasbeschermingsmiddelen naar milieuschade absoluut noodzakelijk is. In het traject naar 2030 wil Natuur & Milieu dat er duidelijke tussendoelen gesteld worden voor afname van middelgebruik en residuen en voor biodiversiteit. Door dit te monitoren, kan tijdig bijgestuurd worden. Ze willen ook de telers die nu al telen met minimale emissie graag een stem geven in dit proces. Op de vraag of emissieloze teelt binnen 10 jaar haalbaar is, antwoordde slechts 25% van de deelnemers positief. Volgens Rob van Tilburg moet Nederland voorop lopen met de ontwikkeling naar emissieloze teelt. De innovaties die dat oplevert, kunnen een waardevol exportproduct vormen.

Strokenteelt, waarom moeilijk doen als het makkelijk kan?

Dirk van Apeldoorn, docent-onderzoeker Farming Systems Ecology, Wageningen University & Research.

De biodiversiteit in agrarisch gebied is de afgelopen 30 jaar sterk afgenomen. Er zijn te weinig verschillende gewassen en de percelen zijn te groot. Met die vaststelling begon Dirk van Apeldoorn zijn presentatie. Strokenteelt is een van de manieren om bij te dragen aan het behalen van de doelen van de Toekomstvisie 2030. Daarbij wordt gebruik gemaakt van reeds bestaande technieken om snel tot resultaten te kunnen komen. Dirk van Apeldoorn liet zien dat strokenteelt helpt om de biodiversiteit in akkerbouwgebieden sterk te vergroten. In een dergelijk

Strokenteelt is een van de manieren om bij te dragen aan het behalen van de doelen van de Toekomstvisie 2030 (copyright foto: ERF B.V.).

weerberaarder teeltsysteem zijn meer natuurlijke vijanden te vinden die ziekten en plagen in de gewassen kunnen controleren. Ook de verspreiding van *Phytophthora* in aardappel gaat een stuk langzamer. In de biologische teelt gaf dat in de strokenteelt 2 tot 3 weken extra productietijd voordat het gewas afgebrand moest worden. Bij extreem grote infectiedruk valt dat verschil overigens weg. In de meeste gevallen hebben de buurgewassen een positieve invloed op de opbrengst van een gewas. In biologische teeltsystemen blijken de opbrengsten van gewassen in strokenteelt vaak iets hoger dan in grote percelen van eenzelfde gewas. Ook zijn er mogelijkheden voor maaimeststoffen die direct op een naburige strook kunnen worden gebracht zonder tussentijdse opslag. Maar ook het strokensysteem kent nadelen. Het is een complex systeem waarin veel dingen op elkaar afgestemd moeten worden. Bij bespuitingen kan middel snel overwaaien naar naburige stroken. Ook de mechanisatie is nog ingesteld op grote percelen. Een belangrijke hobbel, die hopelijk in de komende jaren genomen kan worden, zijn de investeringen die boeren moeten doen voor aangepaste

landbouwmachines. Verder moet er volgens Dirk van Apeldoorn vooral ook geïnvesteerd worden in kennis en kunde en vertrouwen in de 'groene vingers' van de telers. Zonder gewasdiversiteit, zoals strokenteelt, komt er van verbetering van de biodiversiteit in akkerbouwgebieden niets terecht. Met die stelling was een ruime meerderheid van de aanwezigen het eens. Maar dat in 2030 50% van de akkerbouwbedrijven al is overgestapt naar strokenteelt, werd door slechts 25% van de deelnemers haalbaar geacht.

Small wins voor het verdienvermogen – Crux voor serieuze boeren-interesse

Jan Buurma, voorheen innovatie-onderzoeker LEI en parttime akkerbouwer.

Jan Buurma stelde dat in het Uitvoeringsprogramma 2030 een hoofdstuk ontbreekt over *small wins* voor het verdienvermogen van de teler, terwijl uit onderzoek is gebleken dat die nodig zijn voor een transitie. Zonder *small wins* zal de interesse van de telers voor het uitvoeringsprogramma snel verdampen, een stelling die werd beaamd door het overgrote deel van de deelnemers. Hoe zijn eerdere transities tot stand gekomen? Jan Buurma nam de deelnemers mee in het proces waarin MRL's (Maximale Residu Limieten) uiteindelijk door de supermarkten zijn opgepakt. Hierbij was een belangrijke rol weggelegd voor de NGO's. Die klopten eerst aan bij de overheid om toezicht te gaan houden op de naleving van MRL's, maar die gaf niet thuis. Toen is men druk gaan uitoefenen op de supermarkten. Die waren bang voor een kopersboycot en gingen MRL-eisen stellen aan hun

“Zonder gewasdiversiteit, zoals strokenteelt, komt er van verbetering van de biodiversiteit in akkerbouwgebieden niets terecht”

Dirk van Apeldoorn

leveranciers. Uiteindelijk hebben de ketenpartijen het dus opgelost. Eenzelfde proces heeft zich voorgedaan met dierenwelzijn.

“De handelsketen van boer-naar-bord moet vanaf nu bij de transitie betrokken worden”

Jan Buurma

In het Uitvoeringsprogramma is wel het technische deel van de transitie gedekt, maar het economische/markkundige deel is vergeten. Veranderingen ontstaan door maatschappelijke druk, de overheid moet zorgen dat zaken afgestemd en geregeld worden, maar de teler moet ook een eerlijke prijs krijgen. Buurma verwacht dat consumenten niet alleen vanwege ‘duurzaamheid’ een product zullen kopen, ook aspecten als smaak en gemak spelen mee. Met die stelling waren vrijwel alle deelnemers het eens: Je moet duurzame producten dus ook een culinaire meerwaarde geven. Buurma komt dan ook tot de slotsom dat de handelsketen van boer-naar-bord vanaf nu bij de transitie moet worden betrokken. Veranderingen kosten tijd en daar is een langetermijnvisie voor nodig. Voor Buurma is het verzezicht: Goed boeren met plantaardig eiwit. De Europese langetermijnvisie is dat er sociale duurzaamheid, milieuduurzaamheid, maar ook economische duurzaamheid moet zijn. Dat laatste kan o.a. bereikt worden door vergoeding aan telers voor duurzaamheidsprestaties en een garantiefonds voor duurzaamheidspilots bij telers. De tijd van goedkope oplossingen is volgens Buurma voorbij en daar was een grote meerderheid van de deelnemers het mee eens.

Consument en voorlichting

In het Uitvoeringsprogramma wordt geen aandacht besteed aan publieksvoorlichting over de resultaten ervan. Een grote meerderheid van de deelnemers aan het webinar vond publieksvoorlichting over resultaten van onderzoek naar duurzame gewasbeschermingsmethoden en de invoering ervan in de praktijk belangrijk. Op de vraag wie die rol op zich zou moeten nemen, werden als belangrijkste partijen overheid, sector/telers en de supermarkten genoemd. In een analyse na afloop gaf Jan Buurma aan dat die partijen elk een eigen rol kunnen spelen in die voorlichting: de overheid legt de beleidsambities uit, de sector en telers lichten de productiewijze toe en de supermarkten prijzen de meerwaarde voor de klanten aan.

De presentaties van dit webinar en de antwoorden van de inleiders op de chatvragen zijn te vinden op www.knpv.org. Hier vindt u ook de antwoorden van de deelnemers op de stellingen.

